

Nová výchova, o kterou už dnes pracují pokrokoví vychovatelé, je méně vštěpování roztřídněho vědění a více buzení inteligence; lidé se cvičí, aby přímo mysli, aby se zbavovali mrtvé ruky zatěžující lidskou mysl tradicemi a zákazy. Zkrátka nová výchova se snaží vyráběti učence znající přesně všechny zvláštní minulé příběhy, snaží se vyráběti občany, kteří jsou schopni probíjeti se dnešní spleťovou situací, promýšleti ji a viděti věci na kloub. Dá nám muže a ženy, kteří vědí, že nic hodnotného nepřijde zázkem, nýbrž jen vývojem. Hromadná výroba a hromadný odbyt zboží se prostě nemůže dařiti, není-li lid dostatečně silen, aby mohl hodně vydělávati, a tak rozumný, aby věděl, že musíme vypěstovati nového průmyslového ducha, a to že se nemůže státi přes noc jakýmsi revolučním provoláním. Přemoci jednotvárnost a uvolniti tvůrčího a iniciativního ducha v člověku je jedna z nejdůležitějších starostí, které leží na moderním průmyslu a na moderní společnosti. Na konec bych rád ukázal, praví autor, že všechny tyto výhody hromadné výroby budou stejně výhodami dělníků jako továrníků. Sdružení vysoké mzdy a nízkých cen, což hromadná výroba musí dokázati, má-li se podařiti, znamená pro dělníky vlastně skutečně vyšší mzdy. Decentralisace nového průmyslnictví — a hromadná výroba pracuje k decentralisaci — přinese dělnictvu lepší životní podmínky. Stabilisace všeho obchodního podnikání zajistí práci. A hromadná výroba s novou nezávislostí a zvýšeným příjmem lidu dá vzniknouti tolika novým tužbám a přáním, že strašidlo nezaměstnanosti bude zažehnáno. Ale nade všechny výhody hromadné výroby a hromadného odbytu je hospodářská nezávislost, které se lidu dostane. To je půda, v které zakoření sociální pokrok budoucnosti.

At jsou mzdy sebevyšší, jsou-li ceny zboží tak vysoké, že dělnictvu není možná za mzdu koupiti dosti potravy, šatstva a zaplatiti byt pro sebe a svou rodinu, není-li možná, aby si poprálo přiměřeného osvěžení, aby dětem dalo vzdělání, aby se náležitě zaopatřilo pro nemoc a stáří, platíme dělnictvu podle autora mzdu za jeho práci ve falešných penězích. Problém mzdy a problém ceny nejsou dva problémy, nýbrž dvě stránky téhož problému; musíme je vyříditi oba vedle sebe, nikoli po sobě. Až jednou začneme posuzovati mzdy podle kupní síly, takřka naráz budeme moci dělnické mzdy uváděti v uspokojivější poměr k dělnickým potřebám a ke kupní síle dělníkova dolaru. Filene má dva návrhy pro organisované úsilí, které by do jisté míry snad mohlo klestiti cestu obchodu a sociálnímu pokroku: Především zmírniti konservativism konservativců, druhý návrh je učiniti liberalism liberálů trochu účinnějším. »Je tedy důležité jasně si uvědomiti, že obchodní a průmyslový liberalism musí býti obchodní a průmyslový konservativism na jeho vlastní půdě a jeho vlastními zbraněmi« (str. 207).

Filene promlouvá především k obchodu a průmyslu americkému, jehož budoucnost mu leží na srdci. Nebude však škodit, zamyslí-li se nad jeho myšlenkami i naše obchodnictvo a naši průmyslníci. V zájmu vlastním i v zájmu společenského celku. A. Klimt.

DR. KAREL HERMANN OTAVSKÝ: VŠEOBECNÝ ZÁKONÍK OBCHODNÍ A POZDĚJŠÍ NORMY OBCHODNÍHO PRÁVA VZEMÍCH HISTORICKÝCH. Kompas 1929.

Dílo o dvou objemných svazcích podává v 16 oddílech všechny předpisy práva obchodního platné na území historickém a to jak zákony tak i nařízení a výnosy ministerské. V oddílu prvním uveden všeobecný zákoník obchodní se zákonem uvozovacím. Oddíl druhý obsahuje předpisy o obchodním rejstříku s příslušnými předpisy práva jazykového, předpisy o názvu měst, obcí a osad a zákona o organisaci soudů. Oddíl třetí uvádí zákon o obchodních pomocnících, dvorní dekret o rozšíření tohoto zákona na pomocníky architektů a zákon o zachování služebních poměrů po dobu cvičení ve zbraní. Oddíl čtvrtý obsahuje předpisy o akciových společnostech (mimo ony obsažené v obchodním zákoníku) se sem spadajícími předpisy zákona o závodních výborech, o akciových bankách, o stabilizačních bilancích, o finančních a právních výhodách na podporu soustavné elektrisace a o přímých daních. V oddílu pátém uvedeny předpisy o společnostech s ručením omezeným, o rozšíření jich na Slovensko a Podkarpatskou Rus, o přeměně společností těch ve družstva a sem spadající předpisy o finančních a právních výhodách na podporu soustavné elektrisace a o stabilizačních bilancích. Oddíl

šestý uvádí předpisy o společenstvech výdělkových a hospodářských se sem spadajícími předpisy o stabilizačních bilancích. Oddíl sedmý obsahuje předpisy o soukromém pojišťování s přehledem hlavních předpisů o soukromém pojišťování od r. 1925. V oddílu osmém uvedeny předpisy o podnicích cizozemských, zákon o vstupu čl. státu v garanční poměr u místních drah a předpisy o úpravě obchodních styků s jednotlivými státy. Oddíl devátý uvádí předpisy o bursách. Oddíl desátý obsahuje předpisy o poměrech peněžních a úvěrních. Jsou tu předpisy o Národní bance Československé, o výjimkách z obecných zákonů justičních pro ústavy úvěrní jednání provozující, o spořitelnách, o okresních záložnách hospodářských a kontribučních fondch peněžních v Čechách, o zvláštním fondu pro zmírnění ztrát povstalých z poválečných poměrů, o Všeobecném fondu peněžních ústavů v republice Československé, o vkladních knížkách (listech), akciových bankách a o revisi bankovních ústavů, o příročí k ochraně peněžních ústavů a jejich věřitelů, o povinnostech bankéřů při úschově cenných papírů, o měně a přechodných poměrech peněžních. Oddíl jedenáctý uvádí předpisy práva šekového. V oddílu dvanáctém obsaženy předpisy o listech zástavních a dílčích dlužních úpisech se sem spadajícími předpisy uváděcího nařízení ke konkursnímu řádu. Oddíl třináctý obsahuje předpisy o veřejných skladištích, oddíl čtrnáctý předpisy práva známkového a vzorkového. V oddílu patnáctém uvedeny jsou předpisy o dopravě železniční, především zákon o železniční přepravě, dále mezinárodní úmluvy o přepravě zboží po železnicích, o železniční přepravě cestujících a zavazadel, železniční přepravní řád s přílohami. V oddílu šestnáctém pak poštovní právo dopravní s předpisy o zabavení cenných zásilek poštovních.

V dodatcích uvedena další ministerská sdělení a výnosy ku předcházejícím předpisům se vztahující a soudní rozhodnutí odděleně k zákonu obchodnímu, k zákonu o obchodních pomocnících, k zákonu o společnostech s r. o., k zákonu o společenstvech výdělkových a hospodářských, k zákonům o bursách, k zákonu o vkladních knížkách a správě vkladů a k zákonu o příročí peněžních ústavů.

Následují doplňky a opravy, chronologický seznam předpisů a rejstřík věcný.

Zákon o daňovém základu rozhodném pro zápis obchodníků do obchodního rejstříku číslo 183/1928 uveden na počátku díla.

Již jméno autora, největšího našeho komercialisty, jest zárukou vysoké hodnoty díla. Z uvedeného přehledu vidíme, že podáno tu jest úplné kompendium obchodního práva, jak platí na území historickém. Předpisy sebrány pečlivě až do doby nejnovější. Autor neomezuje se však na předpisy jen čistě komerční, nýbrž uvádí jednak samostatně, jednak u jednotlivých předpisů komečních buď slovně, buď odkazy i ustanovení všech jiných předpisů, jež mohou míti vztah na poměry obchodní. Vedle ustanovení zákona kriticky podána i bohatá judikatura, autor nespokojil se tu vždy jen podáním právní věty, nýbrž cituje i z důvodů rozhodnutí. Jednotlivé předpisy provázeny výklady a poznámkami, při čemž hojně čerpáno v literatuře, která jest také citována. Chronologický seznam předpisů jakož i pečlivě sestavený rejstřík věcný usnadňují plně využití díla.

Dílo vyniká systematickým uspořádáním látky, úplností, přehledností, vzácnou důkladností a svědomitostí. Sloh i jazyk bezvadný. Při své stručnosti jasné a vyčerpávající výklady svědčí o suverénním ovládnutí látky autorem a celé dílo o jeho mravenčí pílí, lásce ku předmětu a jedinečné způsobilosti. Uvedenými vlastnostmi daleko vybočuje dílo z rámce obvyklých komentářů a dostává se mu vedle hodnoty praktické i vysoké hodnoty vědecké a stane se nezbytnou pomůckou naší vědě i praxi a zůstane trvalou ozdobou naší právní literatury.

— z.

Z A P L A T I L J S T E J I Ž P Ř E D P L A T N Ě ?
